

Iz življenja morskih potapljačev

Lansko jesen se je v vzhodnem delu Indijskega oceana potopila nizozemska ladja »Van der Vijck«. Kakor vselej pri takšnem ali podobnem primeru, so tudi tu takoj potem, ko se je parnik potopil, uvedli vsestransko preiskavo, da bi ugotovili, kdo je prav za prav zakrilil to neizgovorno v nizozemskem pomorstvu. Preiskava ni bila tako kratka in enostavna, kajti trajal je od lanske jeseni pa prav do zadnjega časa. Zanimivi so zapiski, ki so jih v času te preiskave napravili in jih sedaj tudi objavili. Iz njih posnemamo med drugim tudi tole:

Parnika »Van der Vijck« niso še dvignili. Se vedno leži na morskem dnu, ne tako zelo globoko, saj je njegovo sedanje počivališče komaj 45 do 50 metrov pod morsko gladino. Ako so hoteli, da bi bila preiskava čimbolj uspešna in bi prinesla znamenljive podatke, so se morali potapljači spustiti v to globino in tam, ob parnikovem grobu natančno preučiti vse okoliščine, ki bi mogle prinesiti zanimljive podatke. Potapljači morajo torej opravljati svoj posel nekako pod pritiskom šest atmosfer. To delo je gotovo bolj težavno, kakor pa je bilo n. pr. ono, ko so potapljači stikali za zlatom, ki se je potopilo obnem z ladjo »Egypt« le kakih 30 metrov globoko. Potapljač ima pod svojim šlemom

na glavi telefon in mikrofoni

da je tako lahko neprestano v zvezi s posadko na bregu. Druga vez med potapljačem in nad njim plavajočo ladjo je vrh, na katero je potapljač privezan. Ta zveza pride v poštev takrat, kadar odpove telefon. Tudi takrat, kadar se namerava potapljač spet dvigniti na morskovo površino, se daje ta znak navadno z vrvo. Dovod zraka uravnava po potrebi potapljač sam. Če bi n. pr. imel preveč zraka, tudi ne bi mogel ostati na morskem dnu, pač pa bi se moral zaradi tega, ker bi bil preveč lahek, sam od sebe dvigniti. Pri raziskavanju po morskem dnu pa je nujno potrebno, da potapljač hodi po morskih tleh.

Pod kako visokim pritiskom stoji potapljač, kaže kazalec na pripravi za dovajanje zraka. Iz tega, koliko kaže ta kazalec, je mogoče sklepati na to, kako globoko se potapljač mudi.

v 1 uri in pol le 50 m poti

Zanimivo pa je vsekakor posebno to, kako se mora potapljač vračati nazaj na morskovo površino in koliko časa rabi za to. Kadar se potopi do globine 50 m, rabi za svoj povratek na površino celo uro in pol. To se zdi na prvi pogled ekoraj malo preveč, treba pa je pomisliti, da vlada v različnih morskih globinah različen pritisk vode, ki hitro raste, čim bolj se potaplja v vodo. Temu primeren mora biti tudi pritisk zraka, pod katerim se nahaja raziskovalec. Potapljač mora te nenadne spremembe vodnega pritiska premagovati počasi in zato ne sme poljubno pospeševati svoje poti proti morskemu površju. Kakor hitro bi to poskušal, bi bilo morda zanj že prepozno, kajti v vsakem takšnem primeru preti zanj smrtna nevarnost. Zato potapljača dvignejo najprej samo za kakšnih 15 metrov in ga tu pustijo za celo pol ure na oddihu, da se privadi na nov pritisk. Zatem ga dvignejo spet za 12 metrov in tako po gotovih odmorih spet naprej proti površju. Ko ga dvignejo na krov ladje, ga zapro v nalašč za to namenjen prostor, kjer vlada nekoliko večji zračni pritisk, kakor zunaj. V tem zaporu ga pustijo celih 40 minut, da se tako počasi pripravi na zračni pritisk. Da more potapljač opravljati svoj potapljaški posel pod morjem samo eno uro, mora na ta način vsega skupaj zamuditi cele štiri ure od takrat, ko si je nadel svojo potapljaško obleko pa do trenutka, ko jo more spet brez nevarnosti za lastno življenje sleči.

Tavanje v temi po morskem dnu

Kako težaven je ta posel, govori dejstvo, da je bilo na delu pri raziskavanju potopljene parnika »Van der Vijck« osem potapljačev neprestano čez dva meseca. Prave težave pa so se pričele tedaj, ko je bilo treba preiskati notranjost potopljene ladje. Vse naokrog je potapljače obdajala tema. Ničesar niso videli, ničesar slišali, edini organ, s katerim so se mogli orijentirati, so bile njihove roke. Pa tudi drugače jim je neprestano pretela kaka nevarnost. Često se je zgodilo, da se je dno, po katerem je tipaje stopal potapljač, nenadoma zrušilo in padalo z njim ved neznano kam. Kakor slepec je moral tavati po tej grozotni, neznani samotni.

Potopljeno ladjo so preiskali nekako do 30 metrov daleč v notranjost. Potapljači sami niso

vedeli točno, kakšna je bila nekoč ta ladja, ki se je na tem mestu potopila. Zato so jim nudili na potapljaški ladji pouk ob modelu potopljene »Van der Vijck«. Kadarkoli se je kdo znova potopil na morskovo dno, da bi kaj novega odkril, je vselej dobil prej primerno navodila in točno nalogo, kaj mora raziskovati, da se ne bi morda potapljal kar tako na slepo srečo. Vsako novo odkritje pa je moral vsak javiti takoj iz globine po telefonu.

Poleg raznovrstnih velikih morskih rib, ki se na prvi pogled zde človeku nevarne pa so zaradi pošastnih prikazni potapljačev preboječe, da bi se jih lotile. delajo velike težave v tej morski globini posebno še veliki polipi, ki se ovijajo okoli potapljačevih nog, da nazadnje res ne preostane dru-

Parada portugalske mladinske organizacije »Mocidade«.

Umor bratov Rossellijev v Franciji

V majhnem gozdu pri zdravilišču Bagnoles v Normandiji v sev. Franciji so našli pretekli teden 11. t. m. trupli dveh umorjencev. Sodna komisija, ki je takoj prišla na mesto, je mogla ugotoviti le to, da sta žrtvi dva italijanska državljana dobro poznane imena, Carlo in Sabatino Rosselli. Policija je začela takoj vneto preiskovati razne okoliščine, zasliševati prič, sklepati na več možnosti tako glede načina in kraja umora kot na osebe, ki bi umor izvršile. Dosedanja preiskava je ugotovila samo to, da je eden umorjencev bil zaboden z bodalom v vrat, drugi ubit s kroglo iz samokresa, trupli pripeljani v lastnem avtu v gozd in vrženi v grmovje, avto pa, ki je bil še ves okrvavljen, so zločinci zapustili nekaj kilometrov v stran in ga hoteli razstreliti s peklenskim strojem, pa je dež ugasnil prižgani vlak.

O zločincih ali o njihovem povodu umora ni nobenega sledu. Ljudje sicer vedo povedati o dveh avtomobilih, ki so v noči umora drveli mimo samotnih hiš, o štirih moških in dveh ženskah, ki so jih videli nekaj časa pred umorom v vasi, kjer so igrali biljard in se nekaj skrivnostno posvetovali. Neko dekle je celo videlo in precej točno popisalo dva moška v avtomobilu na kraju samem, kjer so drugi dan našli trupla, toda vse zasledovanje je zaman, ker se je prepozno začelo. Morilci so imeli sredstva in časa dovolj umakniti se čez mejo, morda celo v Italijo.

Kdo sta žrtvi?

Potomca ene najbogatejših plemenitaških rodbin v Toskani, ki je imela pol stoletja monopol živorebrnih rudnikov vsega sveta. Carlo je bil rojen v Firenci leta 1899, kjer je tudi dosegel doktorat iz gospodarskih znanosti ter postal profesor ekonomske politike na Trgovski akademiji v Genovi. Njegova žena, oblasti željna in strastna narava, ga je gnala v politično življenje. Bil je vodja socialistične stranke in do zadnjega zagrozen sovražnik fašizma.

Nekega svojega pristaša, Tunatia, obsojenega zaradi umora Matteotia, je sam rešil iz ječe in ga

gega kot da da znak za dvig, ker mu je ob tej živi zapreki nadaljnja pot nemogoča.

Pod morjem poje gramofon

Potapljači so se na ta svoj posel že tako privadili, da prav za prav kar nič več ne pomislijo na najrazličnejše nevarnosti, ki jim prete v neznanih globinah. Prišli so celo že na to misel, kako bi se takrat, ko morajo prisiljeno čakati v gotovih globinah, ker se na poti nazaj ne smejo prehitro dvigati, tudi malo pozabavati. Tako sta dva potapljača vzela s seboj pod morje kar gramofonske plošče in sta takrat, ko sta morala čakati, da se prilagodita na manjši zračni in vodni pritisk, prav prijetno zabavala svojega gramofona, ki je bil malo višji nad njima tudi na podobnem oddihu. Gramofonske plošče sta navila pred mikrofonom, ki sta ga imela s seboj pod potapljaško obleko.

Celo uro in pol je poslušal kapitan te sladke melodije iz morskih globin.

l'Orne, kjer se je nameraval nekaj časa zdraviti. Dosegla pa ga je, skupno z bratom, morilčeva roka — roka osebne osvete, roka političnega sovražstva? Kdo ve? Morda pa je bil le nepričakovan izid kakega burnega sestanka, ker sta bila nanj telefonično pozvana!

Italijanske oblasti ne pripisujejo umoru nobene posebne važnosti, najmanj pa politične, češ da je vsa zadeva popolnoma zasebnega značaja, s katero naj si belijo glave francoski policaji in detektivi.

Zadnje dni je francoska policija prejela nekaj ljudi, o katerih domnevajo, da bi utegnili biti v zvezi z umorom. Najverjetneje pa bo, da so ju ubili antifašisti sami, ker so videli v nekaterih zadnjih dejanjih Carla Rossellija voljo, da bi se spravil z italijanskim režimom in se vrnil domov. S tem bi pa antifašistično gibanje izgubilo svojega glavnega voditelja, zlasti pa bogatega finančnika, kar je Carlo Rosselli bil. (g)

Radio

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih postaj dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki stane mesečno samo deset dinarjev. —

Programi Radio Ljubljana

Petek, 18. junija: 11 Solška ura: Mak preživlja tisoče prebivalcev vardarske banovine (strok. učit. Viljan Munst) — 12 Po slovenskem jugu (plošče) Smukova, Mari denjo (Nikola Kapricev) — 13.15 Vesele poročila — 13.45 Cas, spored, obvestila — 13.15 Vesele poročila iz vseh strani (plošče) — 14 Vreme, borza — 19.05 Cas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura — 19.50 Otroci slov. izseljencev v Nemčiji in njihovo šolanje (g. Jože Premrov) — 20 Bernhard: Kmočiada, venček (plošča) — 20.10 Nepopolna prehrana — vir bolezn. (gđ. Stefanija Gruden) — 20.30 I. Večer slovenske spevolgre, Benjamin Ipavec: Tienik — slovenska spevolgra. Sodelujejo: Vekoslav Janko, ga. Mila Kogojeva, gđ. Jelka Igličeva, g. Jože Gostič, Akademski pevski kvintet in Radijski orkester. Režiser: g. Vekoslav Janko, Dirigent: D. M. Sijanec. 2. Buvar Danilo: Na trški gori — spevolgra 3. Vodo-pivec-Schönher: Kovčev študent, (R. o.) — 22. Cas, vreme, poročila, spored — 22.30 Angleske plošče. — Konec ob 23.

Drugi programi

Petek, 18. junija: Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 20 Zbor — 20.30 Klavir — 21 Vokalni koncert — 21.30 Violina — Dunaj: 20.05 Igra — 22.30 Cimbale — 23.10 Plošče — Budimpešta: 19.40 Ciganska glasba — 20.50 Operni orkester — 22.05 Salonski orkester — Trst: Milan: 17.15 Vokalni koncert — 21 Komorna glasba — 22.10 Orkestralni koncert — Rim-Bari: 21 Opereta »Zingaresca« — Praga: 19.25 Orkestralni koncert — 20.25 Igra — 22.25 Pester koncert — Varšava: 20.10 Pester koncert — 22 Komorna glasba — Berlin: 20.10 Operetna in filmska glasba — 21 Filharmonični koncert — Monakovo: 20.10 Umetnostni večer — Bukarešta: 19.30 Opera »Faust«.

Svetovno znana ameriška filmska igralka Jean Harlow, ki je pred nedavnim umrla v Hollywoodu.

Naročajte Slovenski dom!

19 LJUBEZEN, KI UBIJA

To je bila strašna, nesrečna misel, ki ji ni bilo mogoče uiti.

Moja duša jo je slutila in bežala pred njo. Ali je tudi teto mučila ta grozna sumnja? Ali je tudi ona prišla na misel, kdo bi utegnil biti očetov morilec?

V spominu so se mi obujala razna majhna dejanja, ki so kazala, da je tudi sestro mojega očeta obhajala misel, ki je mene popadla s tako silo zdaj, ko sem prebral očetova pisma. Mnogo čudnih dogodkov sem zdaj na mah razumel; prej si jih nisem znal nikakor razložiti.

Tisti dan, ko mi je teta sporočila, da se bo mati spet poročila in sem jaz kar sam od sebe imenoval Termonda, me je s tresočim glasom in napol zmedeno vprašala: »Kaj veš, ti otrok?« Čemu to vprašanje? Ali je mislila, da sem kaj uganil? Ali je mislila, da bo izvedela iz mojih otroških ust resnico, ki jo je sama morda le slutila?

Pozneje, ko me je vedno prosila in rotila, da naj pustim misel na maščevanje, in mi je neprestano ponavljala: »Gospod pravi: Maščevanje sem pridržal sebi,« ali je morda tedaj slutila, kake krivice bi jaz utegnil izslediti na poti za maščevanjem.

Ko me je prosila, naj bom dober z očimom in naj se pobotam z njim in si ne nakopavam njegove mržnje, ali ji je tedaj šlo samo za to, da bi se mi dobro godilo in da bi mi

očim ne odrekel ničesar, kar potrebujem za življenje? Ali pa se je bala kake druge nevarnosti, ki bi mi utegnila groziti od njega?

V bolezn je ta njen strah bolj in bolj rasel. Kakšna bojazen jo je morala navdajati, da je vedno bila v takih skrbih, kadar sem šel zvečer iz hiše. Ali je videla v duhu roko, ki bi me mogla v temi ubiti — tisto roko, ki je ubila očeta?

Prav do zadnjega trenutka si je na vse kriplje prizadevala, da bi uničila očetova pisma. Ali je vedela, na kako sled bi me lahko pripeljala pisma?

Nenadno se je vse razjasnilo in jarka luč je osvetlila dogodek.

Tisto, kar je teti prihajalo na misel ob pismih, to sem občutil zdaj tudi jaz. Skoraj me je strah in sram tega priznanja. Ampak ali je bilo mogoče imeti drugačne misli, potem ko sem vse natančno preudaril?

Ce bi bila teta izročila ta pisma preiskovalnemu sodniku, saj bi bil tudi on moral dobiti prav to misel, na katero sem prišel jaz.

Ni bilo mogoče misliti drugače: Poglejte: Umorili so nekoga, ki nima sovražnika. Dokazano je, da to ni bil roparski umor in da se morilec denarja še dotaknil ni. Umorjenčeva žena je bila dobra z nekom drugim. Skoraj takoj po smrti prvega moža se je poročila s tistim drugim človekom.

»Onadva sta morilca, onadva sta zločinca; onadva sta ga spravila s sveta« bi dejal sodnik in bi porekel vsakdo.

Zakaj ni hotela teta, ki je imela v rokah

očetova pisma, pisem dati na razpolago sod-niji?

Dobro sem razumel, zakaj ni hotela tega storiti!

Ni hotela, da bi jaz o materi mislil tako, kakor sem mislil to minuto, ko me je razjedala blazna bolečina. Vedel sem, da je bila moja mati očetovemu spominu nezvesta in se je poročila s Termondom, na katerega je kazala sled od dneva zločina dalje.

Nisem se tega zavedal docela jasno in močno. Če bi bil vse pojml tako, kakor je bilo v resnici, bi pomenilo prav toliko, ko da sem v svojem srcu ubil tisto ženo, ki me je rodila.

Toda saj sem mater vedno tako žalostno in nežno ljubil. Nikdar bi si ne bil upal obsojati je. Kljub temu, da sem čutil, kako kopni njena ljubezen do mene, si nisem upal tega nikdar potožiti njej. Videla je, kako draga mi je ostala vedno. Zavedala se je, da bom nekoč morda jaz njena zadnja in edina opora.

Vse trpljenje zaradi očetove smrti ni moje ljubezni prav nič zmanjšalo. Prav za prav, saj vse do teh razkritij, ki sem jih dobil v pismih, ni bila mati prav ničesar kriva v mojih očeh. Ali naj bi ji bil očital, da se je drugič poročila? Saj je bila komaj trideset let stara, ko je vdovevala. Ali naj bi se s temi leti odrekla vsemu na svetu? Da ni razumela, da se jaz ne morem in ne morem razumeti s človekom, ki je pri nas doma zavzel očetovo mesto in mi ukradel njeno ljubezen? Tudi to je bilo čisto naravno in razumljivo.

Edino strašno odkritje iz pisem je bilo ti-

sto, kar je vzbudilo v meni tak vihar. Če bi se bila ta sumnja za trajno vgnezdila v moje srce, da bi je ne bil mogel pregnati, bi ne bil vzdržal. Moja ljubezen do matere je bila tako velika, da bi bil rajši vzel samokres in si poglaval kroglo v glavo, kakor pa, da bi bil nosil take misli in dvome v svojem srcu.

Ko sem bral pisma, me je ta misel res popolnoma prevzela. Potem se je razburjenje poleglo, začel sem trezno premišljevat. Ljubezen do matere se je začela v mojem srcu boriti s strahom, ki mi je vzrasel iz pisem.

Proti tem strašnim domnevam sem si klical v spomin jasna, prepričljiva dejanja. Obujal sem si v spominu tiste trenutke, ko sem videl očeta in mater zadnjič skupaj. To je bilo pri mizi med zajtrkom, od katerega je oče odšel naravnost v smrt.

Ali se ni mati to jutro smejala kakor ponavadi? Ali ni tudi Termond zajtrkoval pri nas? Ali ni po očetovem odhodu vstal in se še pogovarjal z materjo, jaz pa sem se med tem igral? To je bilo prav tisti čas med prvo in drugo uro popoldne, ko je zagonetni Rochdale izvršil zločin. Termond vendar ni mogel ob isti uri biti v našem salonu in v hotelu Imperialu. Tudi mati bi ne mogla tako veselo in mirno kramljati, če bi vedela, da je prav to uro njen soprog padel pod bodalom. Saj sem jo dobro poznal, kako občutljiva in razburljiva je bila.

Norec bi moral biti, če bi to mislil o njej eno samo minuto.